

Rhododendronlehti

1-2013

Dendrologian Seura

RHODODENDRON-KERHO

Rhododendron-kerho on Dendrologian Seuran jaoksena toimiva kerho, jonka tarkoituksena on edistää *Rhododendron*-sukuun kuuluvien kasvien tuntemusta.

Dendrologian Seuran jäsenmaksut: vuosijäsenmaksu 30 €, perhejäsenet 10 €, opiskelijat 12 € ja ainaisjäsenmaksu 300 €, yhteisöjäsenmaksu 250€.

Rhododendron-kerhon vuosijäsenmaksu Seuran jäsenmaksun lisäksi on 11 €, millä katetaan kolme kertaa vuodessa ilmestyvän Rhododendronlehden painokustannukset.

Jäseneksi haluava voi ottaa yhteyttä Dendrologian Seuran jäsenmaksuista vastaavaan. Jäsenmaksut maksetaan Seuran tilille Sampo FI05 8000 1900 4199 21, BIC: DABAFIHH.

Rhododendronlehden ilmestymisajankohdat ovat 10.1., 1.4. ja 10.9. Lehteen tarkoitettua aineistoa voi lähettää kerhon tiedottajalle.

Dendrologian Seuran puheenjohtaja: Terhi Parkkali-Reskola, xxxxxxxx

Dendrologian Seuran ja kerhojen jäsenmaksut: Kirsi Koponen, xxxxxxxx,
[xxxxxxx](#)

Rhododendron-kerhon puheenjohtaja: Kristian Theqvist, xxxxxxxxxxxxxxxx

Rhododendron-kerhon tiedottaja: Osmo Jussila, xxxxxxxx
[xxxxxxx](#)

Rhododendronlehden vt. toimittaja: Marjatta Laine, xxxxxxxx,
[xxxxxxx](#)

Dendrologian Seuran internetosoite: www.dendrologianseura.fi

Rhododendron-kerhon internetosoite: www.dendrologianseura.fi/rhodokerho

Rhododendron-kerhon pankkitili: Nordea FI51 1181 3000 116304

KERHON TOIMINTA

Kerho kokoontuu kolme kertaa vuodessa, helmikuun alussa, huhti-toukokuun vaihteessa ja syyskuun lopulla. Kokoontumispaikat ja tarkemmat ajankohdat selviävät kerholehdestä ja kerhon nettisivuilta. Kerran vuodessa tutustumme kotimaisiin puutarhakohteisiin parhaaseen kukinta-aikaan. Ulkomaisiin puutarhakohteisiin järjestetään retkiä kysynnän ja mielenkiinnon mukaan.

Alppiruusujen siemeniä välitetään jäsenille kerhon siemenvälityksen kautta. Siementen lahjoittajat saavat kutakin lahjoittamaansa erää kohden yhden erän veloitusetta. Kerho välittää vain luontaisilta kasvupaikoilta kerättyä siementä, risteytymättömistä lajeista kerättyä tai käsin pölytettyä siementä. Siemenet maksetaan kerhon pankkitilille.

Kerho järjestää kasvien yhteistilauksia ulkomailta, taimihuutokauppoja ja taimenvaihtotilaisuuksia.

Piirroksat © Tiina Poutanen.

American Rhododendron Society:n Finnish Chapter, Suomen jaos toimii yhteistyössä Rhododendron-kerhon kanssa ja jaoksen kokoukset järjestetään kerhon kokousten yhteydessä. Jaokseen voi liittyä maksamalla vuosimaksun kerhon pankkitilille.

ISSN-L 2242-4199

ISSN 2242-4199

Etukannen kuva: *Rhododendron* 'Pekka' joulun alla Turun saaristossa © K. Theqvist

Kohti uutta kesää

Viime kesä oli kovin sateinen. Alppiruusut ja atsaleat nauttivat kosteasta säästä ja kasvu oli hyvää. Liian kosteilla kasvupaikoilla juuret saattoivat jopa kärsiä märkyydestä ja tällaisilla paikoilla olisi hyvä vähentää veden määrää ojituksella. Nuppujen muodostus loppukesästä oli sään vuoksi heikohkoa ja ensi kesän kukinta tulee tämän vuoksi olemaan tavallista vaatimatonta etenkin varjopaikoilla. Saamme kuitenkin nauttia kauniista vihreistä lehdistä ja kesän uudesta kasvusta.

Syksy oli Etelä-Suomessa pitkä ja kohtuullisen lämmin, kun sitten 27.10. tuli yllättäen jyrkkä pudotus pakkaselle -10°C tienoille. Jotkut kasvit eivät olleet ennättäneet varautua näin suureen muutokseen ja tämä luultavasti sai aikaan vaurioita, jotka paljastunevat ensi keväänä. Joitakin vaurioita havaitsin jo heti seuraavien viikkojen aikana. 'Cunningham's White' ja 'Goldprinz' alppiruusujen nuput olivat pehmenneet ja ne alkoivat ruskistua. Nämä olivat onneksi kuitenkin poikkeuksia ja valtaosalla alppiruusuista ja myös atsaleoista nuput näyttivät kestäneen suuren lämpötilamuutoksen.

Kerholehtemme kokee näkyvän muutoksen tästä numerosta alkaen ja toivon mukaan jäseniä palvellen parempaan päin. Lehtemme on ollut A5-

kokoinen, jolla oli melko pieni kirjasinkoko ja rajoitettu värisivujen lukumäärä ja sijoittelu. Lehden pieni sivukoko on myös rajannut kuvien kokoa. Uusi lehti on A4-kokoinen, selkeämmällä kirjasinkoolla, kuvia mahtuu lehteen entistä enemmän ja ne voivat kaikki olla värillisiä ja suurempia. Kerhollemme on kertynyt varoja edellisten syksyjen taimihuutokaupoista ja tämä mahdollistaa kasvaneiden painatuskulujen kattamisen ja toki hyödynämme viime vuonna päätetyn lehtimaksun parin euron korotuksen. Kertokaa, mitä pidätte uudistuksesta.

Tässä numerossa alkaa Olli Wuokon kirjoittamana sarja *Parhaat Rhododendron-lajikkeet*. Sarjassa tullaan esittelemään parhaita Suomen olosuhteisiin soveltuvia alppiruusulajikkeita, niin elepidootteja kuin lepidoottejakin, atsalealajikkeitakaan unohtamatta. Kirjoitussarja tuo arvokkaan lisän lehtemme sisältöön.

Kerhoomme tulee jatkuvasti uusia jäseniä ja tämän vuoksi lehdessämme on aika ajoin hyvä kerata alppiruusujen ja atsaleojen kasvatuksen perusteita. Osmo Jussila aloittaa uuden vinkkipalstan, josta uskoisin olevan hyötyä monille vanhoillekin jäsenille.

Suotuisan talven ja kevään odotuksissa,
Kristian Theqvist

Rhododendron dauricum alppiruusulle talvi tuli yllätyksenä.
Kuva © Kristian Theqvist

Keltaisen alppiruusun metsästys

Kristian Theqvist

Keltaiset elepidootit* alppiruusulajikkeet ovat olleet monien risteyttäjäiden tavoitteena ja niitä onkin syntynyt viimeisen vuosisadan aikana tuhansia eri keltaisen sävyillä, hailakan vaaleankeltaisesta aina voimakkaaseen melkein narsissinkeltaiseen. Valitettavasti erittäin talvenkestävän ja samalla hyvän keltaisen aikaansaaminen ei ole ollut helppoa, ja kestäviä keltakukkaisia ei niin vain olekaan saatavana taimimyymälöistä. Merkittävimmät keltaisten risteytykset on tehty Englannissa, USA:ssa ja Saksassa, ja useita eri lajikkeita on tai on ollut kerhomme jäsenillä vaihtelevalla menestyksellä.

Suomessa keltaisten risteytystä on tehty Helsingin yliopistossa yhteistyössä Arboretum Mustilan kanssa Peter M. A. Tigerstedtin johtamassa alppiruusujen jalostusohjelmassa vuosina 1973 - 2000. Muutamat alppiruusujen harrastajat ovat myös tehneet keltaisten risteytyksiä ja tulokset ovat lupaavia.

Mistä keltaista väriä?

Tästä kirjoittaminen menee minun tietämykseni rajamaille ja kehotankin aiheesta kiinnostunutta lukijaa perehtymään tarkemmin aiheesta tehtyihin tutkimuksiin.

Rhododendron-suvun kasveilla kukkien väri on pääosin peräisin kahdesta pigmentistä, antosyaanista ja karotenoidista. Antosyaanit kuuluvat flavonoideihin ja ne aikaansaavat useimmiten vaaleanpunaisia, punaisia, oransseja, violetteja ja sinisiä värejä kukissa. Nämä pigmentit ovat vesiliukoisia ja esiintyvät solunesteessä.

(<http://fi.wikipedia.org/wiki/Antosyaanit>)

Karotenoidit käsittävät yhdisteitä, jotka aikaansaavat keltaisen, oranssin ja harvemmin punaisen värin. Karotenoidit ovat rasvaliukoisia ja niitä esiintyy lehtien viherhiukkasissa ja kukkien terälehtien kromoplasteissa, jotka ovat muuntuneita viherhiukkasia.

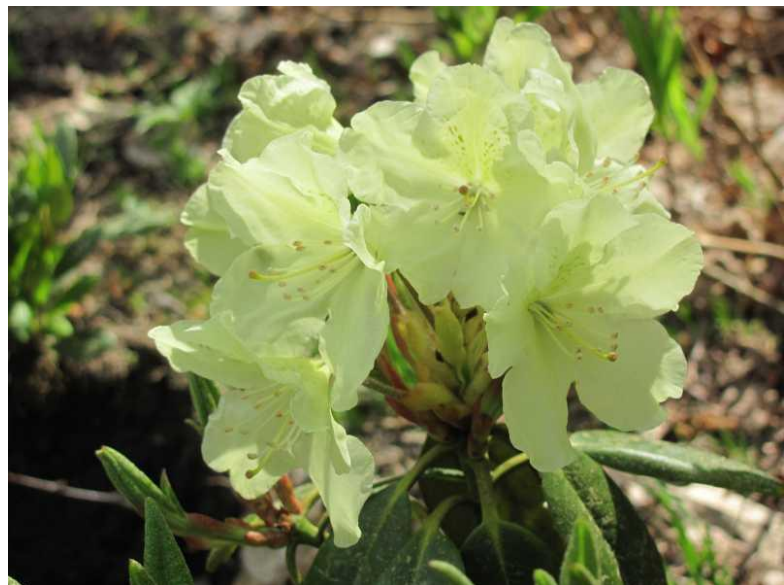
(<http://fi.wikipedia.org/wiki/Karotenoidi>)

Alppiruusujen kukissa on useimmiten sekä antosyaaneja että karotenoideja. Pelkkä sopivien pigmenttien esiintyminen kukan terälehdissä ei ole riittävää värin asettamiseksi vaan geenit ja kukan terälehtien pH (happamuusaste) vaikuttavat pigmentteihin ja siten kukkien väriin. Keltaiset pigmentit peittyvät usein voimakkaampien antosyaanien alle ja tämän vuoksi keltaista väriä on vaikeampi saada esille risteytyksissä, etenkin jos tavoitteena on voimakkaan keltainen ja samalla erittäin kestävä alppiruusu.

David Leach kirjoitti jo vuonna 1961, että paras keltainen saadaan käyttämällä risteytyksissä lajeja *wardii* ja *campylocarpum*. Näissä molemmissa keltaisen värin antaa karotenoidi. On esitetty, että voimakkaamman keltaista saadaan, jos risteytykseen otetaan mukaan antosyaani-pigmenttiä esimerkiksi lajista *lacteum* tai *dichroanthum*.

Keltaiset lajit

Pääsääntöisesti keltakukkaiset lajit eivät ole riittävän kestäviä Suomessa ja tämä antaa oman haasteensa keltakukkaisen risteyttämisessä. Ohotanalppiruusu *R. aureum* on keltaisista kestävin ja matalakasvuisena se saa talvisin hyvän lumensuojan. Keltainen väri ei ole kovinkaan voimakas ja tämän vuoksi primääriristeytyksissä saadaan useimmiten aikaiseksi vain vaaleita sävyjä, joissa on häivähdys keltaista. Tämä luo kuitenkin hyvän pohjan jatkoristeytyksille, joissa keltaista voimistetaan muilla lajeilla tai lajikkeilla.

Ohotanalppiruusu *R. aureum*. Kuva © Reijo Hahkala

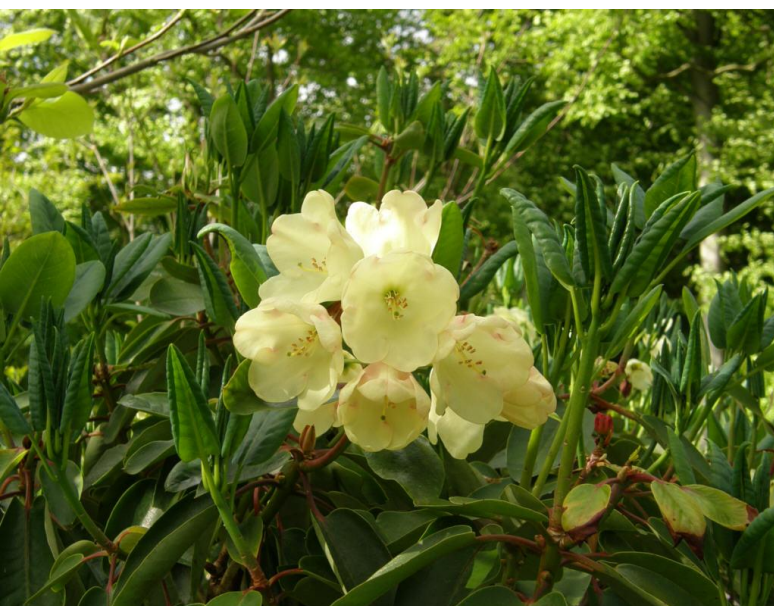
Luettelen seuraavassa merkittävimmät lajit, joiden keltaisuutta tai oranssisuutta on käytetty hyväksi risteytyksissä. Lajinimen perässä on arvio pakkaskestävyydestä kahdesta eri lähteestä. On huomattava, että pakkaskestävyys on vain suuntaa antava ja riippuu alkuperästä.

- *aureum* -18 .. -24 °C (DG**) / -26 °C (ARS***)
- *campylocarpum* -15 .. -18 °C (DG) / -18 °C (ARS)
- *dichroanthum* ssp. *dichroanthum* -18 °C (DG) / -18 °C (ARS)

- *dichroanthum* ssp. *scyphocalyx* -18 °C (DG) / -18 °C (ARS)
- *lacteam* -18 .. -24°C (DG) / -18 °C (ARS)
- *macbeanum* -15 .. -18°C (DG) / -12 °C (ARS)
- *venator* -15 (.. -18)°C (DG) / -15 °C (ARS)
- *wardii* -18 .. -24°C (DG) / -18 °C (ARS)
- *wightii* -21 .. -24°C (DG)

Edellä mainituista lajeista *wardii*, *campylocarpum* ja *dichroanthum* (ml. ssp. *scyphocalyx*) ovat ylivoimaisesti eniten käytettyjä keltaisissa risteytyksissä ja kunkin perimää löytyy n. 1000 nimetystä lajikkeesta. Seuraavaksi eniten on käytetty *aureum* lajia, jonka perimää on yli 100 lajikkeessa. Muita lajeja on käytetty huomattavasti vähemmän, maininnan arvoisina *lacteam*, *macbeanum*, *venator* ja *wightii*.

Selvää kuitenkin on, että Suomen oloihin kaikki lajit, lukuun ottamatta matalakasvuista *aureum* -lajia ovat heikkokestoisia, ja risteyttämisessä tarvitaan lisäkestävyyttä toiselta lajilta tai lajikkeelta. Tähän sopivia ovat lähinnä japaninalppiruusu *brachycarpum*, mustilanalppiruusu *brachycarpum* var. *tigerstedtii* ja nukka-alppiruusu *smirnowii* sekä lajikkeet, joissa on niiden perimää. Dennis Mullan on todennut, että *smirnowii*, vaikka onkin vaaleanpunainen, siirtää hyvin keltaista pigmenttiä risteytyksissä. Yakushimanalppiruusu *degronianum* ssp. *yakushimanum* ja sen lajikkeet sen sijaan useimmiten peittävät keltaiset pigmentit valkoiseen tai vaaleanpunaiseen.

Kelta-alppiruusu *R. wardii*. Kuva © Kristian Theqvist

Geenitutkija August E. Kehr kirjoitti v. 1966, että useissa vaaleanpunaisissa ja punaisissa lajeissa on ilmeisesti keltaista pigmenttiä piilevänä. Näitä lajeja ovat erityisesti *fortunei*, *griersonianum*, *decorum*, *fortunei* ssp. *discolor* ja *neriiflorum*. Kehr tuli tähän päätelmään, kun joistakin risteytyksistä vaaleanpunaisen ja/tai punaisten välillä oli yllättäen tullut keltakukkaisia taimia. Keltaista voi siis tulla myös risteytyksistä, joissa kumpikaan vanhemmista ei ole keltakukkainen.

R. campylocarpum. Kuva © Hans Eiberg

Keltaiset lajikkeet

Merkittävimmät keltaisten risteytykset on tehty Englannissa (mm. Aberconway, Edmund de Rothschild ja Lionel de Rothschild), USA:ssa (mm. Leach, Slocock, Gable, Hawk, Harrow, Drayson, Swenson, Siffermann, Larson, Brockenbrough, Begg ja Phipps) ja Saksassa (mm. Hobbie, Böhlje, Hachmann ja Stöckmann).

Kestävin keltainen lajike on vaaleankeltainen 'Capistrano', jolle sillekin luvataan vain -26°C pakkaskestävyyttä. Muut keltaiset lajikkeet jäävät kestävyysässä -24°C tienoille tai sen alle. Leutoina talvina ne voivat selviytyä pakkasesta, mutta lumesta on kovasti hyöttyä keltaisten lajikkeiden talvettamisessa.

Seuraavassa luettelen lajikkeita, joita on hankittu Suomeen tai joita harrastajat ovat käyttäneet risteytyksissään tai ovat muuten merkittäviä. Monet lajikkeet ovat perimältään hyvinkin kompleksisia ja mainitsen tässä yhteydessä perimän sukupuusta vain lajit, joista tulee joko keltaista tai oranssia. Luettelosta saanee hyvän yleiskäsityksen, mistä lajeista on saatu keltaista ja mitä lajikkeet kestävät.

'Belkanto' / H. Hachmann (1977)

kestävyys: -22 °C (Hachmann); -26 °C (ARS; Salley & Greer)

keltainen perimä: *wardii*, *campylocarpum*

'Brasilia' / H. Hachmann (1969)

kestävyys: -22 °C (Salley & Greer); -23 °C (ARS); -24 °C (Hachmann)

keltainen perimä: *wardii*, *campylocarpum*

'Böhmen' / W. Wüstemeyer (1974)

kestävyys: -25 °C (Hachmann)

oranssi perimä: *dichroanthum* ssp. *scyphocalyx*

'Capistrano'. Kuva © Kristian Theqvist

'**Capistrano**' / D. Leach (1981)
kestävyys: -26 °C (ARS)
keltainen perimä: ?
oranssi perimä: *dichroanthum*

'**Fred Wynniatt**' / Edmund de Rothschild (ennen 1963)
kestävyys: -21 °C (Salley and Greer)
keltainen perimä: *campylocarpum*
oranssi perimä: *dichroanthum*

'**Goldbukett**' / H. Hachmann (1966)
kestävyys: -23 °C (Salley & Greer); -24 °C (Hachmann; Schmalscheidt)
keltainen perimä: *wardii*

'**Golden Coach**' / R.J.R. Drayson (1976)
kestävyys: ?
keltainen perimä: *lacteum*, *campylocarpum*
oranssi perimä: *dichroanthum*

'**Golden Melodie**' / E. Stöckmann (1977)
kestävyys: -21 °C (Schmalscheidt); -24 °C (Hachmann)
oranssi perimä: *dichroanthum*

'**Goldkollier**' / H. Hachmann (1994)
kestävyys: -18 °C (Hachmann)
keltainen perimä: *wardii*, *campylocarpum*
oranssi perimä: *viscidifolium*, *dichroanthum* ssp. *scyphocalyx*

'**Goldkrone**' / H. Hachmann (1969)
kestävyys: -20 °C (Hachmann); -21 °C (ARS; Salley & Greer)
keltainen perimä: *wardii*, *campylocarpum*

'**Goldprinz**', syn. '**Goldschatz**' / H. Hachmann (1979)
kestävyys: -20 °C (Hachmann)
keltainen perimä: *wardii*, *campylocarpum*

'**Goldsworth Orange**' / W. C. Slocock (ennen 1938)
kestävyys: -21 °C (ARS; Salley & Greer)
oranssi perimä: *dichroanthum*

'Böhmen'. Kuva © Kristian Theqvist

'**Heidrun**' / H.Hachmann (1994), ei rekisteröity, "Nachkommen von Rhododendron 'Goldschatz'"
kestävyys: ?
keltainen perimä: *wardii*, *campylocarpum*

'**Hotei**' / K. I. Siffermann (1953)
kestävyys: -15 °C (ARS; Salley & Greer)
keltainen perimä: *wardii*
oranssi perimä: *dichroanthum*

'**Inamorata Ryhmä**' / Lionel de Rothschild (1941)
kestävyys: -20 °C (Schmalscheidt)
keltainen perimä: *wardii*

'**Karibia**' / Hans Hachmann (1983)
kestävyys: -22 °C (Hachmann)
keltainen perimä: *campylocarpum*
oranssi perimä: *dichroanthum*

'**Phipps Yellow**' / Howard Phipps (1958)
kestävyys: -21 °C (Greer)
keltainen perimä: *wardii*

'**Sunspray**' / W.J. Swenson (1969)
kestävyys: -21 °C (Salley & Greer)
keltainen perimä: *wardii*, *campylocarpum*

'Goldprinz'. Kuva © Kristian Theqvist

Mitä Suomessa on tehty?

Helsingin yliopiston ja Arboretum Mustilan risteytys-ohjelmassa käytettiin useita kelta- tai oranssikukkaisia pölyttäjinä. Tuloksista ei ole vielä nimetty yhtään lajiketta, mutta muutama potentiaalinen kukkii (vaalean)keltaisin kukin.

Bo Knape teki 1980-luvulla Brödtorpissa risteytyksiä siitepölyillä, joita hän oli saanut Englannista ja Skotlannista. Tuloksena oli vaaleankeltaisia kukkia mm. risteytyksestä *brachycarpum* var. *tigerstedtii* × *wardii*.

Suomalaiset harrastajat ovat tehneet 1990-luvun lopulta lähtien runsaasti risteytyksiä tavoitteena kestävä keltakukkainen lajike. Kaikkien risteyttäjien tuloksia ei ole julkisesti saatavilla ja kerron seuraavassa lyhyesti neljän harrastajan saavutuksista.

Osmo Jussila on käyttänyt emona Bengt Kihlmanin vaaleankeltakukkaista (*brachycarpum* × *aureum*) alppiruusuja ja siitepölyjä keltaisista lajikkeista. Risteytyksissä on tullut mukavasti lisää keltaisuutta ja matalakasvuisuudesta on lisätua.

Reijo Hahkala on käyttänyt emona enimmäkseen (*brachycarpum* × *aureum*) pensaita, joista yhdelle parhaista hän on antanut nimen "Kuutamo". Emona Reijo on käyttänyt myös Osmon risteystuloksia sekä suomalaisia 'Elviira' ja 'Kullervo' lajikkeita. Risteytykset ovat tuottaneet hienosti eri keltaisen sävyjä.

Matti Hiltunen on tehnyt mm. risteytyksen 'Elviira' × *aureum* ja Reijo Hahkalalla kasvaa tästä risteytyksestä vaaleankeltakukkainen alppiruusu.

Kristian Theqvist on ottanut toisenlaisen lähestymistavan keltaisten risteytyksiinsä. Hän on käyttänyt pääasiassa kestäviä suomalaisia lajikkeita emona yrittäen saada risteymiin mukaan mustilanalppiruusun tai nukka-alppiruusun kestävyyttä toisessa polvessa. Siitepölyt ovat olleet keltaisista tai oransseista lajeista tai lajikkeista. Paras keltainen on tähän mennessä tullut Reijon kasvattamasta "Kristianin Keltainen" risteymästä, joka on perimältään 'Mikkeli' × 'Golden Coach' tai 'Kullervo' × 'Goldprinz'.

Lähivuosina harrastajilta on tulossa paljon uusia risteytyksiä kukintaan. Toivottavasti niistä saadaan lajikkeita lisäykseen ja siten uutta värikkyyttä kerhon jäsenten puutarhoihin.

Lähteet

1. David G. Leach, Rhododendrons of the World, Unwin Brothers Limited, 1962
2. Peter A. Cox & Kenneth N.E. Cox, The Encyclopedia of Rhododendron Species, Glendoick Publishing, 1977
3. J.F.J. McQuire and M.L.A. Robinson, Pocket Guide to Rhododendron Species, Kew Publishing, 2009
4. Alan C. Lesley, The International Rhododendron Register and Checklist, The Royal Horticultural Society, Second Edition, 2004
5. August E. Kehr, Breeding for a Purpose, Quarterly Bulletin of the ARS, Vol 20 No 3
6. Frank S. Santamour, Robert L. Pryor, Yellow Flower Pigments in Rhododendron: A Review for Breeders, Quarterly Bulletin of the ARS, Vol 27 No 4
7. Dennis Mac Mullan, The Hardy True Yellow – A Dream?, Quarterly Bulletin of the ARS, Vol 32 No 4
8. R. J. Griesbach, Rhododendron Flower Color: Genetic/Cultural Interaction, Quarterly Bulletin of the ARS, Vol 41 No 1
9. Deutsche Genbank Rhododendron, <http://www.lwk-niedersachsen.de/index.cfm/portal/landwirtschaftskammer/action/rhododendron.html>
10. American Rhododendron Society Plant Data, http://www.rhododendron.org/search_intro.asp

* Elepidootti on alppiruusu, jonka lehtien alapinnoilla ei ole suomuja kuten pienilehtisillä suomullisilla lepidoteilla. Tavallisimmat myynnissä olevat suurilehtiset alppiruusut kuten suomalaiset alppiruusulajikkeet ovat elepidootteja.

** DG on Deutsche Genbank Rhododendron.

*** ARS on American Rhododendron Society.

"Kuutamo", (*brachycarpum* × *aureum*). Kuva © Reijo Hahkala.

Harrastajan alppiruusuristeytyksistä ja kasvatuksesta

Reijo Hahkala

Rhododendron-kerho perustettiin 1995 ja sen innoittamana lähdin kokeilemaan alppiruusujen kasvattamista kerätyillä siemenillä keväällä 1996. Samana vuonna kokeiliin myös kylvöjä ja kasvatusta omien pensaiden siemenillä ja tein myös ensimmäiset risteytykseni.

”Kuutamo” x ’Belkanto’

Emotaimina minulla oli 1970-luvulla istutettuja lajeja ja Helsingin Yliopiston jalostustyön ylijäämätaimia sekä Laukaalla nimettyjen lajikkeiden sisartaimia; H 1, HS:ksi nimeämäni ja H 16, joka on ’Eino’n sisar. Lisäksi käytin risteytyksiin Kirjailijanpuiston, Kaugunginmuseon ja Malmin hautausmaan atsaleoita ja niistä keräsin siitepölyä joilla harjoittelin risteyttämistä.

B. M. Schalinin kokoelmasta keräsin siemeniä ja siitepölyä ja Bo Knapelta siitepölyä, Hiidenmaan reissulta sain siitepölyä Kaarel Voitkin kasvatuksista. Kerhon maailmankiertäjiltä olen saanut useiden lajien ja lajikkeiden siitepölyä.

Olen myös ostanut lukuisia lajikkeita jalostusemoiksi, mutta niillä en ole saavuttanut juurikaan hyötyä, sillä niistä on kuollut n. 50 % kun omien taimikasvatustaimien kuolleisuus on ollut n. 10-15 %.

Näistä ensimmäisen sukupolven siemenkasvatuksista valitsin parhaita yksilöitä jatkojalostukseen, joista peltokasvatuksen jälkeen istutin metsään riittävän monta yksilöä hajonnasta parhaat löytääkseni ja näistä valikoitui ns. emotaimia.

Kerhon siementarjonnasta olen onnistunut valitsemaan hyviä risteytyksiä jalostusyksilöiksi tai hankkinut taimena kuten Osmolta risteymän (*R. brachycarpum* x *aureum*) ”Kuutamo”, joka on tiiviskasvuinen keltakukkainen yksilö.

Kiinnitin sen kasvatapaan huomioni jo ennen ensimmäistä kukintaa ja kukinta nosti vielä sen arvoa. Olen hyödyntänyt ”Kuutamoa” monissa risteytyksissäni, jälkeläisissä perimä näkyy myönteisesti.

’Eino’n avopölytteinen sinivioletti jälkeläinen ”Einonpoika” on ollut monissa risteytyksissä emona tai pölyttäjänä ja jälki on ollut mielenkiintoista. ’Elviira’ on perimältään monitahoinen emona ja pölyttäjänä, sen jokainen jälkeläinen on erilainen. Nukkaalppiruusu (*R. smirnowii*) on kiitollinen laji jalostuksessa.

”Kuutamo” x ’Karibia’

Mustilan- ja ohotanalppiruusu (*R. brachycarpum* var. *tigerstedtii* ja *R. aureum*) ovat kestäviä ja käytettyjä, mutta jalostajan kannalta hankalia, sillä niiden ensimmäinen kukinta tulee 10-15 vuoden ikäisenä. Odotusaika on aivan liian pitkä harrastajalle, ellei sitten satu olemaan nuori tai suvussa löydy harrastukselle jatkaja.

R. (brachycarpum x aureum) x 'Vieno'

Risteytysten teko helpottuu huomattavasti jos emotaimet ovat lähetyvillä, mielellään omalla tontilla. Siitepölyjä voi hankkia matkailemalla sopivaan aikaan alppiruusukokoelmissa, mutta myös erilaisten kanavien kautta kuten hankinta tuttavilta, muilta harrastajilta, ARS:n siitepölypankista jne.

Omat varhaisimmat risteytykseni tein noin 100 km päässä Helsingissä, se vaatii jo viitseliäisyyttä. Toinen rajoittava tekijä on myöhään kukkivien ja aikaisin kukkivien keskinäinen järjestys, on löydettävä siitepölylähde etelämpää tai pakastettava edellivuoden pölyjä. Tässä on ollut suuri apu näistä maailmanmatkaajista.

R. (brachycarpum x aureum) x 'Vieno'

Ilman taimikasvatusta risteytystyö tuntuisi turhauttavalta, taimikasvatus kuuluu oleellisesti risteytystyön jatkoksi. Omien risteytysten siemenrunsaus synnytti runsaita taimieriä, joista annoin satoja taimia kevät-

kokouksissa taimista kiinnostuneille. Näistä kasvatuksista ei ole kuulunut juuri mitään.

Omat koulintaeräni ovat olleet 20-50 kpl luokkaa, joista jatkokasvatukseen pelloille siirsin lähes kaikki. Kuolleisuus taimikasvatuksen aikana on ollut lähes olematonta, paitsi joissakin erissä, joissa risteytysvanhempien geenit eivät olleet yhteensopivia. Monet harrastajat ovat täydentäneet kokoelmiaan tai jopa aloittaneet oman alppiruusuharrastuksensa näillä pellossani kasvatetuilla taimilla.

'Rotkäppchen' x 'Mauritz'

Olen pyrkinyt istuttamaan metsään jatkokasvatukseen 5-20 yksilöä kustakin erästä riippuen pensaan ominaisuuksista. Suuret istutusmäärät ovat aiheuttaneet tilanpuutteen ja siitä johtuvan harvennusiongelman.

Tilanpuute aiheuttaa kilpailua valosta ja pensaat venyvät menettäen luonnollisen kasvutapansa. Minun onkin jatkossa tehtävä tilaa harventamalla tai alas leikkaamalla pensaita.

Suuret lukumäärät tuovat hyvin esiin taimiaineiston homogeenisuuden. *R. catawbiense* x 'Eino', sisaruksissa ei taimien ulkonäössä juuri eroja ole, kun taas 'Elviira'n jälkeläiset ovat kaikki keskenään erilaisia kuten myös risteytyksestä 'P.M.A. Tigerstedt' x 'Humboldt' kasvatetut taimet.

Risteytyksieni tavoitteena on ollut saada aikaan kotimaisiin lajikkeisiin monipuolisuutta ja kilpailijoita tuontitaimille. Lisäyksestä tulee ongelma, sillä lisäykseen valittu kasvi täytyy kasvattaa riittävän suureksi ja sille on tehtävä varmuuskopio joko pistokkaasta tai jalontamalla. Nuorena pensaassa ei ole monta versoa lisäykseen tuhlattavaksi, olen joskus liian innokkaasti kyninyt jonkin pensaaseen, jonka jälkeen toipumiseen menee 2-3 vuotta.

Kuvat © Reijo Hahkala

Keltaista Kustavissa ja vähän vielä päässäkin

Osmo Jussila

Aika nopeasti vuonna 1995 toimintansa aloittaneessa Rhododendron-kerhossa keskustelun aiheeksi nousi Suomen ilmastoa kestävä keltakukkaisten alppiruusulajikkeiden jalostaminen. Peter Tigerstedt esitelmöi keltakukkaisten jalostamisesta eräässä alkuvuosien kokouksessa ja Anu Väinölä ja kumppanit ryhtyivät pian toimeen. Helsingin Yliopistolla alkoi projekti keltakukkaisten lajien ja lajikkeiden risteyttämiseksi mustilanalppiruusun ja muiden kestäviksi arvioitujen alppiruusujen kanssa. Tuolloin olin jo hiukan perehtynyt alppiruusujen jalostuksen problematiikkaan mm. David C. Leachin, amerikkalaisen rhodogurun teoksia luetuani, joten uskalsin epäillä keltaisten kukkien todennäköisyyttä käytettäessä meille talvenkestävyytensä puolesta hyvin sopivaa mustilanalppiruusua emona. Kukkien keltainen väri on väistytävä ominaisuus, jolla on taipumus kadota jos keltaisuuden aiheuttavaa geeniä ei tule molemmilta vanhemmilta.

Satunnaisia siemenhankintoja lukuun ottamatta omat haaveeni keltakukkaisista alppiruusuista jäivät muiden kiireiden jalkoihin, kunnes vuonna 1992 Ruotsista hankkimani Bengt Kihlmanin risteytys (SRS 92-35) (*R. brachycarpum* x *aureum*) tuli kukintaikään 90-luvun lopulla. Mustilanalppiruusun ja ohotanalppiruusun risteymätaimet olivat perineet ohotanalppiruusun tiiviin ja matalan kasvutavan ja vaihtelevasti kellertävän valkoiset kukat, joissa toisinaan oli punaista pilkutusta ja punertava nielu. Viehättävimpiä yksilöitä olivat selkeän sitruunan-keltaisen sävyn kukkiinsa saaneet pensaat. Eräs niistä sai Reijo Hahkalalta työnimekseen ”Kuutamo”.

Ensimmäinen yritykseni vuodelta 1998 oli risteyttää *R. (brachycarpum* x *aureum*) x 'Inamorata'. Siitepölyn kyseistä risteymää varten hankin luvan kanssa Tukholmalaisesta taimimyymälästä.

Tämän risteymän taimet istutin Naantaliin, mutta valitettavasti ne eivät selvinneet kukintaikään saakka, tai ainakaan yhtään keltakukkaista en niiden istutuspaikoilta ole onnistunut löytämään.

Seuraava tilaisuuteni keltakukkaisten alppiruusujen saralla tuli vuonna 2002, kun perheemme teki autotamatkan Saksaan ja kuinka ollakaan, parhaimpaan kukinta-aikaan Luoteis-Saksan rhodorikaimmille kulmille. Siitepölyä ”varisi taskuun” niin Hachmannin näytepuutarhasta kuin muistakin koelmista. Tein mm. risteytykset *R. (brachycarpum* x *aureum*) x 'Brasilia', - x 'Golden Sun' ja -x 'Goldshatz'.

Seuraavan vuoden kerhon siemenvälityksestä löytyy minulta pari *R. wardii*-risteymää. Naantalissa on jo yli 10 vuotta kasvanut kallonkolossa pari *R. wardii*-pensasta, mutta kukkia niissä on ollut vain leutojen talvien jälkeen. Kukat eivät kuitenkaan väriltään ole kovinkaan voimakkaat, vaan pikemminkin kerman keltaiset, joten lajiaitouden voi asettaa kyseenalaiseksi. Siitepölyä keräsin mm. Bergenistä ja Bo Knapen puutarhasta Pohjan kunnasta. Näiden risteytysten tuottamia pensaita olen istuttanut Kustaviin, mutta ne eivät vielä ole tulleet kukintaikään.

Kustavissa kukki viime keväänä rivi keltaisia risteymiä.

Seuraavana vuonna kerho teki jälleen otolliseen aikaan ulkomaanmatkan Saksaan ja saatoinkin käyttää aikaisin kukkivaa *R. (brachycarpum* x *aureum*) –risteymää emona. Siitepölyä keräsin mm. seuraavista lajikkeista: 'Golden Melodie', 'Heidrun', 'Gold Kollier', 'Phipps Yellow', ja 'Sunspray'.

Näistä risteytyksistä syntyneitä taimia olen istuttanut Kustavin metsiin vuosina 2007-2010, mutta muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta ne eivät vielä ole saavuttaneet kukintaikää.

Vuoden 2005 jälkeen laajamittainen keltakukkaisten risteytys on minulta jäänyt uusien mielenkiinnon kohteiden astuessa esiin, ja olen nyt enemmän odottelevalla kannalla tuleeko jo tehdyistä risteymistä mitään mainittavaa keltaisella rintamalla. Tähän mennessä minulla on vain muutama keltaisen projektin pensas kukkinut, enkä voi väittää niitä mitenkään suureksi menestykseksi. Pääasiassa kukat ovat olleet pieniä, jopa erikoisen pieniä ja epämuodostuneita, eikä värikään ole ollut

odotusten mukainen. Värikirjo on ollut hyvin haaleasta keltaisesta valkoiseen ja vaaleanpunaiseen.

Omista keltakukkaisista tai "keltakukkaisista" alppiruusuistani ehdottomasti upein ei olekaan omaa risteytystyötäni, vaan sanoisinko nyt kummipoika. Ruotsalaisen Sven Göran Alkstrandin risteytys vuodelta 1995 (SRS 95-23), *R. brachycarpum* var. *tigerstedtii* x 'Sunspray' on osoittautunut erittäin kauniiksi kiiltävine suurine lehtineen. Se on varsin rotevakasvuinen, ja kuten arvata saattaa, vain oikeassa valaistuksessa sen voi sanoa olevan jossain määrin keltakukkainen. Valokuviiin keltaisuutta ei saa, vaan kauniin avoimet ja suuret kukat toistuvat valkoisina. Tämähän ei tietenkään vähennä sen arvoa tippaakaan!

R. brachycarpum var. *tigerstedtii* x 'Sunspray'
Naantalissa 2012 © Osmo Jussila

Baltezers

Puita ja pensaita, ym. kasveja

Tilaukset tulee toimittaa 15.3. mennessä Sari Åströmille. Yhteistilaukset ovat kasvaneet liian suuriksi vapaaehtoistyönä tehtäviksi ja niinpä viime talvikokouksessa tehdyn päätöksen mukaisesti taimien määrä rajoitetaan 20 taimeen tilaajaa kohden.

Linkki Baltzersin englanninkielisille taimilistoille löytyy kerhon toimintasivulta <http://www.dendrologianseura.fi/rhodokerho/toiminta.html>.

Käytä tilausten käsittelyn nopeuttamiseksi tilauskaavaketta www.dendrologianseura.fi/rhodokerho/Baltezers_tilauskaavake.xls ja kopioi taimien nimet Baltezersin listalta kaavakkeelle.

Taimien noudosta Klaukkalasta tiedotetaan lähemmin kevään lehdessämme.

Sari Åström

xxxxxxx

Rhododendron-Haven

Alppiruusu- ja atsalealajeja ja lajikkeita.

<http://www.rhodobutik.dk/shop/frontpage.html>

Tilaukset toimitettava 2.2.2013 mennessä Osmo Jussilalle.

Tilausten käsittelyn helpottamiseksi käytä mahdollisuuksien mukaan kerhon toimintasivun tilauskaavaketta:

http://www.dendrologianseura.fi/rhodokerho/Rhododendron-Haven_tilauskaavake.xls

Osmo Jussila

xxxxxxx

Puh.xxxxxxx

Kristianin risteytykset keltaisilla

Kristian Theqvist

Aloitin alppiruusujen risteyttämisen kymmenen vuotta sitten harrastukseni alkuvaiheessa kesällä 2002. Olin parina aiempänä vuonna ostanut kaikki silloin saatavilla olevat suomalaiset alppiruusulajikkeet ja ajattelin, että ne voisivat olla hyvä perusta jatkoristeytyksille. Kirjoista olin lukenut, että kahden lajin primääri-risteytyksen taimet ovat usein toistensa kaltaisia ilman kovin suurta hajontaa, mutta seuraavassa sukupolvessa tulee jo huomattavasti enemmän vaihtelua. Arvelin, että saan ehkä periytettyä superkestävistä suomalaisista lajikkeista mustilanalppiruusun (*brachycarpum* var. *tigerstedtii*) ja nukka-alppiruusun (*smirnowii*) geenien hyvää kestävyttä ja toisen sukupolven laajempaa hajontaa, ja tuloksista voisi valita parhaat yksilöt. Luonnollisesti myös kestävydessä tulisi olemaan laajaa vaihtelua, mutta saariston talvet ilman lumisuoja karsisivat heikoimmat risteytystaimet jo nuoruusvaiheessa.

Suomalaisista lajikkeista olen käyttänyt keltaisten risteytyksissä emona alppiruusuja 'Haaga', 'Helliikki', 'Helsinki University', 'Kullervo', 'Mikkeli', 'P.M.A. Tigerstedt' ja 'Pekka'. En ollut kovinkaan luottavainen, että saisin keltaista aikaiseksi vaaleanpunaisista tai punaisista lajikkeista, mutta toisaalta ajattelin, että emon perimässä on kuitenkin mukana mustilanalppiruusua tai nukka-alppiruusua, mikä mahdollistaa osaan taimista keltaisen perimän tulevan näkyviin. Käytännössä näin on myös käynyt.

Muina emoina olen käyttänyt matalakasvuista "Elsie" ja oranssikukkaista 'Böhmen' alppiruusua. "Elsie" on avopölytteinen *dichroanthum* risteymä Ruisalosta ja sen valkoisen kukan terälehdillä on punaiset reunat ja yläterälehdillä kellanvihreä täplitys. Olen antanut siitä pistokkaita kasvatettavaksi eri puolille Suomea ja se on vaikuttanut kestävältä kukkien mm. V-vyöhykkeellä.

'Böhmen' on Werner Wüstemeyerin v. 1974 löytämä lajike Pruhonicesta, Tšekin tasavallasta, ja se oli ilman nimikylttiä ja tunnettua alkuperää. *Deutsche Genbank* -tietokantaan 'Böhmen' on kirjattu valinnaksi lajista *dichroanthum* ssp. *scyphocalyx*. 'Böhmen' poikkeaa kuitenkin lajikuvauksesta siten, että verhiö ei ole kuppimainen ja se on liian pieni (vain 2 mm), yläterälehdillä on ruskea täplitys, nektaripussit puuttuvat ja lisäksi sen kestävyys on merkittävästi parempi kuin lajilla (-25°C vs. -18°C). Näillä perusteilla epäilen, että 'Böhmen' on risteymä. Oli mikä oli, se on kuitenkin erinomainen pölyttäjänä ja mahdollisesti myös siemenemona, kun tavoitellaan kestävä keltaista tai oranssia.

Siitepölyjä risteytyksiini olen saanut ostamistani alppiruusuista, koti- ja ulkomaisilta ystävilta, puutarha-aiheisilta matkoiltani ja tilaamalla *Rhododendron* Species Foundationilta. Pakastan siitepölyt gelaatiinikapseleissa seuraavien vuosien käyttöön ja minulla on kertynyt pakastimeen siitepölyjä vajaat 500 kapselia.

Olen käyttänyt keltaisten pölytyksissäni seuraavia lajeja tai lajikkeita:

- *campylocarpum* var. *elatum*
- *dichroanthum* ssp. *dichroanthum*
- *dichroanthum* ssp. *scyphocalyx*
- *lacteum*
- *macabeanum*
- *sinofalconeri*
- *venator*
- *wightii*
- 'Böhmen'
- 'Christian', tuntematon keltainen Sofierossa
- 'Fred Wynniatt'
- 'Colden Coach'
- 'Goldprinz', syn. 'Goldschatz'
- 'Goldsworth Orange'

Olen tehnyt kymmenessä vuodessa 54 risteytystä tavoitteenani keltainen tai oranssi kukka. Tämä ei kuitenkaan ole ollut mitenkään päätavoitteena minulle, kelta/oranssiristeytykset ovat noin kymmenesosa kaikista risteytyksistäni.

"Kristianin Keltainen" Kuva © Reijo Hakala

Keltaisista risteityksistäni on vasta muutama kukkinut minulla tai kerhon jäsenillä. Suurimmalla osalla taimistani ensikukinta on vasta edessä päin tulevina kesinä. Tähän mennessä parhaat tulokset on listattuna seuraavassa.

- "Kristianin Keltainen" (MikkGold-01), risteytys 'Mikkeli' x 'Golden Coach' (tai mahdollisesti 'Kullervo' x 'Goldprinz'), Reijon kasvattama, hillittykasvuinen, hyvän keltainen kukka punaisella täplityksellä.
- PMABöhm-01, risteytys 'P.M.A. Tigerstedt' x 'Böhmen', vaaleankeltaiset kukat punaruskealla täplityksellä ja vaaleanpunaisella takapinnan raidoituksella.
- BöhmPMA-01, 'Böhmen' x 'P.M.A. Tigerstedt', Reijon kasvattama, vaaleankeltaiset kukat kelta-vihreällä täplityksellä.
- KullGold-01, risteytys 'Kullervo' x 'Golden Coach', vaalean kellanvalkoiset kukat vaaleanpunaisilla reunoilla. Uudessa kasvussa punaiset suojuslehdet. Tuuhea kaunis matalahko pensas.
- HaagBöhm-01, risteytys 'Haaga' x 'Böhmen', Vesa Muurisen kasvattama, vaalean oranssinkeltaiset kukat, voimakas punaruskea pilkutus ja vaaleanpunaiset raidat.

Kuvia eräistä risteytystuloksista on nähtävissä sivustolla

www.rhodogarden.com/Hybrids_Species/Non-reg_Elep_Hybrids/index.html.

Olen lisännyt parhaimpia pensaita juurruttamalla pistokkaita tai varttamalla 'Cunningham's White' perusrunkoon, ja olen lähettänyt taimia testattavaksi eri puolille Suomea. En voi käyttää pistokaslisyystä kuin pienille määrille ja olen tutkimassa mahdollisuutta mikrolisyäkseen. Toivon mukaan kerhon jäsenet saavat joskus tulevina vuosina keltakukkaisia alppiruusuja taimimyymlöistä.

HaagBöhm-01. Kuva © Kristian Theqvist

KullGold-01 Kuva © Kristian Theqvist

Baumschule H. Hachmann

Alppiruusuja, atsaleoja, vaahteroita ja muita puuvartisia.

<http://www.hachmann.de/>

Tilaukset pitää toimittaa 2.2.2013 mennessä Kari Venholle.

Tilauskaavake:

http://www.dendrologianseura.fi/rhodokerho/Hachmann_tilauskaavake.xls

Kari Venho

xxxxxxx

Puh.xxxxxxx

Parhaat *Rhododendron*-lajikkeet

Parhaat *Rhododendron*-lajikkeet sarja perustuu <http://www.klorofylli.com/forum> sivuston keskusteluiden perusteella valikoituneihin lajikkeisiin. Lajikkeet eivät ole paremmuusjärjestyksessä.

Alppiruusu 'Haaga'

Olli Wuokko

Kukan väri: vaaleanpunainen

Kukinta-aika: kesäkuun keskivaiheilla (Etelä-Suomi)

Kasvukorkeus: 1,5 m (10-vuotiaana), 1,8-2 m (myöhemmin). Kasvutavaltaan pyöreähkö, vanhemmiten korkeuttaan leveämpi.

Kestävyys: pakkaskestävyys useassa lähteessä

-36°C. Vyöhykesuositus Suomessa I-V (MTT), III (Taimistoviljelijät ry). Vyöhykesuositus Ruotsissa I-VI (Zetas 2012), Amerikassa USDA 3 (Rare Find Nursery), 4 (Weston Nurseries) tai 4-8 (Monrovia).

Risteytys: *brachycarpum* var. *tigerstedtii* × 'Dr. H. C. Dresselhyus'

Jalostaja: Helsingin Yliopisto 1987 (TTA-149)

Suomalaisista lajikkeista ehkä istutetuin ja yksi ensimmäisenä julkaistuista lajikkeista, marjatanalppiruusuun (Tigerstedtii-Ryhmä) lukeutuva 'Haaga' on nimetty Helsingin kaupungin mukaan. Etelä-Haagassa sijaitseva Laajansuonpuisto tunnetaan nykyään myös Haagan Alppiruusu- ja Rodopuisto ja se on yksi Suomen tunnetuimmista alppiruusu-kohteista.

Lajikkeen ominaisuuksia

Haagan hyviin puoliin kuuluu tiiviskasvuisuus, runsas kukinta ja talvenkestävyys. Vanhoihin puistoalppiruusulajikkeisiin (*Rhododendron Catawbiense*-Ryhmä) verrattuna pensaan ehdoton etu on jämähkä kasvutapa. Oksat ovat tukevia ja pääsääntöisesti pystytkössä asennossa. Runsaat lumisade voi taivuttaa oksistoa, mutta ainakin oman kokemuksen mukaan pensas palautuu muotoonsa vaikeankin lumitalven jälkeen. Myöskään oksiston repeilyä en ole huomannut.

'Haaga'n vuosikasvut ovat sen verran lyhyitä että puistoalppiruusuille tyypillisiä pitkiä lehdettömiä versoja ei ole muuta kuin pensaalla pimeissä sisäosissa. Pensaalla ei ole taipumusta levitä laajalle.

Kesäkuun puolenvälin paikkeilla tapahtuva kukinta on yleensä runsas. Kukkasilmuja on yleensä yksi / verson kärki. Osa kukkasilmuista saattaa jäädä avautumatta joinain vuosina, mutta kyseessä ei ole välttämättä pakkasvaurio. Vaaleanpunaisissa keskikokoisissa kukissa on tumma täplitys ja kukka muistuttaakin lajiketta 'Helsinki University'. Ne erottaa kuitenkin heteen pähkön (varren) väristä joka 'Haaga'lla on vaaleanpunainen, 'Helsinki University'llä vaaleampi. Kukkimattomana lajikkeet erottaa 'Haaga'n punertavammista silmuista.

Lajikkeen lehdet ovat keskivihreät, lehtilavan pituus on 9-14 cm ja leveys 4-5,5 cm. Lehden reunat ovat alaspäin kääntyneet.

Lajikkeen alkuperä

Lajike on mustilanalppiruusun (*Rhododendron brachycarpum* var. *tigerstedtii*) ja vanhan puistoalppiruusulajike 'Dr. H. C. Dresselhyus'in risteymä. Mustilanalppiruusulta 'Haaga' on perinyt ryhdikkään kasvutavan sekä talvenkestävyyttä. Valkokukkainen mustilanalppiruusu näkyy myös Haagan kukassa niin että se ei ole yhtä voimakkaanvärinen kuin pölyttäjälajike, risteytysten aikaan 70-luvulla Arboretum Mustilassa vielä kasvanut 'Dr. H. C. Dresselhyus'. Pölyttäjälajikkeen ansiosta 'Haaga' kukkii tarpeeksi nuorena jotta se olisi kaupallisesti myyvä lajike. 'Haaga' ei kasva pieneksi puuksi kuten mustilanalppiruusulla on tapana kasvaa. 'Dr. H.C. Dresselhyus' on itsessään *catawbiense* –hybridi 'Atrosanguineum'in ja *arboreum* –hybridi 'Doncaster'in risteymä (den Ouden 1920).

Omia kokemuksia

Tuusulassa 90-luvun alkupuolella istutettu pensas on kasvanut "täysiin mittoihin", korkeutta 1,8 m ja leveyttä kaksi metriä. Olen muutamaan otteeseen leikannut pensasta sivuilta jotta se ei kasvaisi vieressä kasvavien pensaiden päälle eli tuon ikäisellä pensaalla voisi olla enemmänkin leveyttä. Myös korkeutta voisi olla enemmän koska pensas on alun perin istutettu väärin; keskelle nurmikkoa kaivettuun kuoppaan johon mahtui pussillinen rodomultaa ja taimi tökättynä siihen, riippumatta minkälainen maanlaatu ympärillä on (täyte- maata eli soraa ja savea). Tuontapainen istuttaminen on valitettavan yleistä, mutta kaikesta huolimatta pensas on viihtynyt. Viihtymisessä on varmasti auttanut kastelu kuivina aikoina sekä pensaalle alle muodostunut maatuva karikekerros. Täysin aurinkoisessa pai-

kassa kasvava pensas ei ole koskaan saanut vaurioita keväturingosta. Kukinta on runsasta lähes vuosittain, mutta jos pensaasta ei kukinnan jälkeen poista ohimenneitä kukintoja, seuraavan vuoden kukinta on hillitympää. Siemenkodat eivät myöskään korista pensasta. Ohimenneiden kukintojen poistamisen jälkeen voi harkita pensaan ruiskuttamista mäntysuopaliuksella tai pyretriinillä, siinä vaiheessa kun alppiruusujuuhaiiset aloittavat lentonsa. Jauhiaisten jätökset muuttuvat tummaksi ja lehtien päällipinnoilla näyttävät rumalta, mutta ihan yhtä pahan näköiseksi 'Haaga'n lehdet eivät koskaan mene kuin jauhiaisten suosikilla, tavallisella lilalla 'Grandiflorum' –puistoalppiruusulla.

Kasvupaikka

Lajikkeen hyviin puoliin kuuluu keväturingon sieto samaan aikaan kun maa on vielä roudassa. Sen voi ainakin eteläisessä Suomessa istuttaa aurinkoiselle paikalle jos nuori taimi suojataan keväturingolta parina ensimmäisenä keväänä. Aurinkoisella paikalla kukkasilmujen muodostus on runsainta edellyttäen että pensas ei kärsi kuivuudesta, ja silloin kasvu on myös kaikkein tuuheinta. Toisaalta hieman katveisessa paikassa itse kukinta saattaa kestää hieman pidempään. Avoimilla kasvupaikoilla, missä ei ole suojapuustoa, 'Haaga' kuten moni muukin *brachycarpum* var. *tiger-*

stedtii –risteymä saa hallavaurioita joinain vuosina. Koska kaunis lehdistö on iso osa ikivihreiden alppiruusujen koristearvoa, vaurioituneet versot kannattaa taittaa pois kokonaisuudessaan. Uudet versot kasvavat tilalle hieman myöhemmin, ja niissä ei ole hallan aiheuttamia epämuotoisuuksia.

'Haaga' on kuivuudenkestoltaan kotimaisten lajikkeiden keskikastia. Se kestää paremmin kuivuutta kuin pienijuuriset lajikkeet, kuten 'Elviira'. Esimerkiksi 'Marketan' kerrotaan kuitenkin kestävän paremmin kuivuutta kuin 'Haaga'. Ravinteiden tarpeeltaan 'Haaga' on vaatimattomampi kuin esimerkiksi 'Hellikki' tai puistoalppiruusulajikkeet.

Lisäys

Yleisin tapa lisätä lajiketta on mikrolisäys. Suomessa lajikkeen mikrotaimia tuottaa 2-3 laboratoriot, lisäystä on lisäksi Puolassa sekä Amerikassa.

Kotikonstein lajiketta voi lisätä pistokkaasta (IBA 2-4 %), taivukkaasta ja jalontamalla. Taivukkaasta lisääminen on vaivattomin tapa lisätä lajiketta ja maata vasten olevat alimmat oksat jotka jäävät karikkeen alle muodostavat melko helposti juuria itseksenkkin. Olen kasvattanut 'Haagaa' tällaisista juurtuneista oksista, mutta lopputulos ei ole tyvikasvultaan yhtä tuuhea kuin mikrolisätyillä kasveilla.

ARS:n Finnish Chapter kuulumiset

Kristian Theqvist

American Rhododendron Society seuran johtoryhmä hyväksyi Finnish Chapterin yksimielisesti ARS:n uudeksi Chapteriksi kokouksessaan 21.9.2012. Meitä on nyt 23 jäsentä, joista 12 on uusia ARS:n jäseninä. Tervetuloa kaikki!

ARS:n presidentti Don Smart lähetti tervetuloakirjeen Finnish Chapterille. Kirje on luettavissa kerhon nettisivulta osoitteesta

[w](#)

Uudet jäsenet saavat JARS:n talvinumeron tammihelmikuun vaihteessa. Havaitsin ARS:n osoitetiedoston kirjatuissa osoiteissa muutaman kirjoitusvirheen ja olen pyytänyt oikaisua. Ilmoita minulle, jos lehteä ei ala kuulua.

Lehti on luettavissa myös pdf-tiedostona osoitteessa www.arsoffice.org. Lehden lukeminen netissä vaatii rekisteröitymisen. Saat rekisteröitymiseen tarvittavan jäsennumerosi lehden osoitetarrasta tai minulta.

Pidämme Finnish Chapter jaoksen kokouksen 2.2.2013 Helsingissä Kaisaniemen kasvitieteellisen

puutarhan Linkola-salissa ajoitettuna Rhododendronkerhon talvikokouksen lomaan. Tiedotusluonteisten asioiden lisäksi asialistalla on virallisten sääntöjen muuttaminen siltä osin, mitä tehdään Finnish Chapter tilin varoille, jos Chapter lopetetaan.

Liity jäseneksi!

Voit liittyä ARS:n Finnish Chapter uudeksi jäseneksi milloin tahansa! Kun liityt jäseneksi 20.2. mennessä, saat kolme lehden numeroa ja voit tilata jo ilmestyneen talvinumeron hintaan \$10.00 (n. 8 €). Ota yhteyttä Osmo Jussilaan kun haluat jäseneksi.

(xxxxxxx).

Jäsenmaksu yhdeltä vuodelta on 27 €.

ARS:n kotisivu: www.rhododendron.org

Rhododendron-kerhon siemenvälitys 2012

Olli Wuokko

Nettiversiossa saattaa olla painoon menon jälkeen tulleita siemeniä.

Netistä löytyy myös luettelon siemenien laaja selitysosio sivulta

<http://www.dendrologianseura.fi/rhodokerho/toiminta.html>

Lahjoittajat

KT	Kristian Theqvist
JS	Jaakko Saarinen
RH	Reijo Hahkala
OJ	Osmo Jussila
OW	Olli Wuokko
JR	Jorma Rynänen
JK	Jukka Kallijärvi

Siementen tilaaminen

Siemenen hinta 2€ sekä postimaksu 0,80€/lähetys. Maksu tilille **Nordea FI51 1181 3000 116304**,

maksa vasta lähetysten saavuttua. Tilaukset 25.1.2013 mennessä osoitteesta: [xxxxxxx](#)

tai vaihtoehtoisesti: xxxxxxx.

Käsinkirjoitetuihin tilauksiin on hyvä kirjoittaa siemenen numeron lisäksi itse siemenen käsialasta johtuvien väärinkäsitysten välttämiseksi. Tilaukseen voi laittaa ohien myös varavaihtoehtoja.

Nro	Laji tai risteymä	Keräyspaikka tai alkuperä	Pölytys	Lahj.	Lkm
1	"Kristianin keltainen" x 'Böhmen'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
2	BVTrex-01 (<i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i> x <i>rex</i>) x 'Böhmen'	Turun saaristo, KT	CP	KT	6
3	BVTrex-01 (<i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i> x <i>rex</i>) x 'Loderi King George'	Turun saaristo, KT	CP	KT	6
4	BVTrex-01 (<i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i> x <i>rex</i>) x <i>macabeum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	4
5	'Böhmen' x BVTrex-01 (<i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i> x <i>rex</i>)	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
6	'Böhmen' x <i>smirnowii</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
7	'Hellikki' x <i>arboreum</i> ssp. <i>arboreum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
8	'Hellikki' x <i>barbatum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
9	'Hellikki' x 'Böhmen'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
10	'Hellikki' x 'Cherry Kiss'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
11	'Hellikki' x <i>venator</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
12	'Helsinki University' x <i>griffithianum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
13	'Helsinki University' x 'Loderi King George'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
14	'Helsinki University' x <i>macabeum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
15	HeluFort-01 ('Helsinki University' x <i>fortunei</i>) x 'Böhmen'	Turun saaristo, KT	CP	KT	6
16	HeluFort-01 ('Helsinki University' x <i>fortunei</i>) x <i>griffithianum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
17	HeluFort-01 ('Helsinki University' x <i>fortunei</i>) x 'Loderi Fairyland'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
18	'Henry's Red' x 'Cherry Kiss'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
19	'Henry's Red' x <i>smirnowii</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
20	'Kullervo' x <i>crinigerum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
21	'Kullervo' x 'Goldworth Orange'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
22	'Mauritz' x <i>barbatum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
23	'Mauritz' x <i>venator</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
24	'Mikkeli' x <i>crinigerum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
25	'Mikkeli' x <i>griffithianum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
26	'Mikkeli' x 'Loderi Fairyland'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
27	'Mikkeli' x <i>macabeum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
28	'Mikkeli' x <i>venator</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
29	'Pekka' x <i>arboreum</i> ssp. <i>arboreum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
30	'Pekka' x <i>barbatum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
31	'Pekka' x <i>griffithianum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
32	'Pekka' x 'Loderi King George'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10

33	'Pekka' x <i>macabeanum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
34	<i>sanguineum</i> var. <i>didymum</i> x <i>smirnowii</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
35	<i>smirnowii</i> x <i>crinigerum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	5
36	<i>yuefengense</i> itsepölytettyinä	Turun saaristo, KT	CP	KT	4
37	<i>yuefengense</i> x BVTrex-01 (<i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i> x <i>rex</i>)	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
38	<i>yuefengense</i> x <i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
39	<i>yuefengense</i> x <i>smirnowii</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
40	'Babites Liva' x <i>molle</i> ssp. <i>japonicum</i> pun.	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
41	<i>calendulaceum</i> x <i>luteum</i>	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
42	'Golden Lights' x 'Mandarin Lights'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
43	'Homebush' x 'Feuerwerk'	Turun saaristo, KT	CP	KT	7
44	'Schneegold' x 'Golden Lights'	Turun saaristo, KT	CP	KT	10
45	'Tri-Lights' x 'Royal Command'	Turun saaristo, KT	CP	KT	6
46	<i>aureum</i>	Venäjän kaukoita	CW	JS	5
47	<i>brachycarpum</i> ssp. <i>schemetovii</i>	Venäjän kaukoita	CW	JS	7
48	<i>caucasicum</i>	Venäjän Kaukasus	CW	JS	4
49	<i>brachycarpum</i> ssp. <i>tigerstedtii</i>	Mustila	CP	JS	10
50	<i>catawbiense</i>	Mustila	CP	JS	7
51	<i>catawbiense</i> x <i>maximum</i>	Mustila	CP	JS	10
52	<i>catawbiense</i> (Mt. Mitchell) x <i>yakushmanum</i>	Mustila	CP	JS	3
53	(<i>catawbiense</i> x <i>maximum</i>) x <i>yakushmanum</i>	Mustila	CP	JS	3
54	95029 (<i>brachy. tigerstedtii</i> x 'Evening Glow')	Mustila	CP	JS	6
55	('Elviira' x <i>aureum</i>) x Citriniflorum –risteymä	Nummi-Pusula	CP	RH	7
56	('Elviira' x <i>aureum</i>) x <i>aureum</i>	Nummi-Pusula	CP	RH	10
57	((<i>brach. x aureum</i>) x 'Sunspray') x Citriniflorum –risteymä	Nummi-Pusula	CP	RH	5
58	('Kullervo' x <i>wardii</i>) kerrottukukkainen x 'Feuerschein'	Nummi-Pusula	CP	RH	5
59	<i>arborescens</i> x <i>calendulaceum</i>	Nummi-Pusula	CP	RH	10
60	(<i>cumberlandense</i> x <i>prinophyllum</i>) x <i>molle</i> ssp. <i>japonicum</i> f. <i>albiflorum</i>	Nummi-Pusula	CP	RH	5
61	<i>molle</i> ssp. <i>japonicum</i> f. <i>albiflorum</i> x <i>molle</i> ssp. <i>japonicum</i> "Arja" ("Paras Punainen")	Nummi-Pusula	CP	RH	5
62	<i>molle</i> ssp. <i>japonicum</i> "Arja" ("Paras Punainen")	Nummi-Pusula	HP	RH	4
63	((<i>molle</i> ssp. <i>japonicum</i> x <i>luteum</i>) x Malmin keltainen lajike) x <i>molle</i> ssp. <i>japonicum</i> f. <i>albiflorum</i>	Nummi-Pusula	CP	RH	4
64	<i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i> x <i>irroratum</i> 'Polka Dot'	Naantali	CP	OJ	3
65	<i>brachycarpum</i> var. <i>tigerstedtii</i> x <i>thomsonii</i>	Naantali	CP	OJ	5
66	'Capistrano' x <i>crinigerum</i>	Naantali	CP	OJ	5
67	'Polaris' x 'Loderi King George'	Naantali	CP	OJ	2
68	'Vorwerk Abendsonne' x 'Cherry Kiss'	Naantali	CP	OJ	3
69	'Vorwerk Abendsonne' x ('Haaga' x 'Nelda Peach')	Naantali	CP	OJ	3
70	<i>schlippenbachii</i>	Naantali	OP	OJ	5
71	<i>vaseyi</i>	Naantali	OP	OJ	5
72	'April Rose' x <i>calostrotum</i> ssp. <i>keleticum</i>	Tuusula	CP	OW	2
73	'April Rose' x <i>mucronulatum</i> f. <i>album</i>	Tuusula	CP	OW	1
74	<i>calostrotum</i> ssp. <i>keleticum</i> x <i>mucronulatum</i> (Göteborg bot)	Tuusula	CP	OW	1
75	<i>calostrotum</i> ssp. <i>keleticum</i> x <i>mucronulatum</i> var. <i>chejuense</i> (ARHS)	Tuusula	CP	OW	1
76	<i>calostrotum</i> ssp. <i>keleticum</i> x 'P.J. Mezitt'	Tuusula	CP	OW	2
77	<i>catawbiense</i> f. <i>album</i> x <i>fortunei</i>	Tuusula	CP	OW	10
78	<i>caucasicum</i>	Tuusula	HP	OW	10
79	<i>dichroanthum</i> 'Böhmen' x (<i>brac. tigerstedtii</i> x 'Evening Glow' persikansävyinen)	Tuusula	CP	OW	2
80	<i>dichroanthum</i> ssp. <i>scyphocalyx</i> x (<i>brachy tig.</i> x 'Evening Glow' punaisella reunuksella)	Tuusula	CP	OW	2
81	<i>dichroanthum</i> ssp. <i>scyphocalyx</i> x (<i>brachy tig.</i> x 'Butter Brickle' = "Mustilan paras keltainen")	Tuusula	CP	OW	1
82	(<i>impeditum</i> 'Album' x <i>dauricum</i> 'Hokkaido') x <i>calostrotum</i> ssp. <i>keleticum</i>	Tuusula	CP	OW	1
83	(<i>impeditum</i> 'Album' x <i>dauricum</i> 'Hokkaido') x <i>mucronulatum</i> f. <i>album</i>	Tuusula	CP	OW	2
84	(<i>impeditum</i> 'Album' x <i>dauricum</i> 'Hokkaido') x 'Lauretta'	Tuusula	CP	OW	2
85	(<i>impeditum</i> 'Album' x 'P.J. Mezitt') x 'Night Sky'	Tuusula	CP	OW	2
86	(<i>impeditum</i> 'Album' x 'P.J.M. Kustavi') x 'Azurika'	Tuusula	CP	OW	4
87	(<i>impeditum</i> 'Album' x <i>russatum</i> var. <i>cantabile</i>) x <i>mucronulatum</i> (Göteborg bot)	Tuusula	CP	OW	3

88	('Haaga' x 'Feuerschein') x <i>forrestii</i> Repens Gp	Tuusula	CP	OW	3
89	((('Henry's Red' x 'Torero') x 'Eino') #1 x ('Atlantis' x "Melita"))	Tuusula	CP	OW	20
90	((('Henry's Red' x 'Torero') x 'Eino') #2 x ('Raisa' x 'Creeping Jenny'))	Tuusula	CP	OW	10
91	((('Henry's Red' x 'Torero') x 'Eino') #3 x ('Haaga' x 'Feuerchein'))	Tuusula	CP	OW	10
92	<i>molle</i> spp. <i>japonicum</i> persikanvärinen	Tuusula	CP	OW	10
93	<i>mucronulatum</i> var. <i>chejuense</i> (R-haven x ARHS 044/07)	Tuusula	CP	OW	1
94	<i>mucronulatum</i> var. <i>chejuense</i> (ARHS) x <i>calostrotum</i> ssp. <i>keleticum</i>	Tuusula	CP	OW	1
95	mixoploidi 'Orchid Lights' x 'Adalmina'	Tuusula	CP	OW	1
96	mixoploidi 'Orchid Lights' x <i>prinophyllum</i> (Babite)	Tuusula	CP	OW	2
97	'Rotkäppchen' x ('Haaga' x 'Feuerschein')	Tuusula	CP	OW	4
98	<i>smirnowii</i> x <i>griffithianum</i>	Tuusula	CP	OW	3
99	<i>smirnowii</i> x 'Loderi Venus'	Tuusula	CP	OW	7
100	<i>smirnowii</i>	Tuusula	CP	OW	12
101	<i>schlippenbachii</i> (2011)	Kuopio	OP	JR	4
102	'Catawbiense Boursault' x 'Polarnacht' (2011)	Renko	CP	JK	2
103	'Bellefontaine' x <i>fortunei</i> Lu Shan (2011)	Renko	CP	JK	4
104	'September Flair' x "Kוותאמו" (2011)	Renko	CP	JK	1
105	'Web's Bee' x 'P.M.A. Tigerstedt' (2011)	Renko	CP	JK	3
106	'Web's Bee' x 'Katherine Dalton' (2011)	Renko	CP	JK	1
107	'Catawbiense Boursault' x <i>fortunei</i> Lu Shan (2011)	Renko	CP	JK	7

Kokemuksen syvällä rintaäänellä...

Osmo Jussila

Syksyllä kun pohdimme kerhon ydinryhmässä lehden tulevaisuutta, nousi esiin ajatus artikkelisarjasta, jossa yritettäisiin vastata usein esitettyihin kysymyksiin. Lupauduin tällaisen artikkelisarjan kummiksi, joskaan aivan samaan en kykene kuin Esko Valtaoja, joka on nimennyt uusimman teoksensa 'Kaiken Käsikirjaksi'.

Artikkelisarjan idea noudattelee ARS:n Journalissa jo vuosia jatkunutta sarjaa 'Tips for beginners', mutta aivan suoraa käännöstä nimestä en katsonut tarpeelliseksi. Vihjeiden on toki tarkoitus hyödyttää niin vasta-alkajaa kuin jo pidemmälle harrastuksessaan ehtineitäkin, ja mielelläni otan lukijoilta vihjeitä vastaan ja yritän niitä poimia mm. Klorofylli-keskustelupalstan monista rhododendron-aiheisista keskusteluista.

Kerho on osallistunut useille puutarhamessuille joko oman osaston voimin tai kerhon aktiiveja on ollut muiden toimintaryhmien osastoilla vastailemassa rhododendron-aiheisiin kysymyksiin. Olen ollut mukana tässä toiminnassa, ja pääällimmäiseksi on jäänyt mieleeni usein esitetty kysymys, jonka valitsin kerholehden ensimmäiseksi "Syvän rintaäänänen" aiheeksi.

Saako alppiruusujen juurelle kaataa piimää ja kahvinporoja?

Tämä on ylivoimaisesti useimmin minulle esitetty kysymys puutarhamessuilla, joten mitä ilmeisimmin perinnetieto kyseisten aineiden hyödyllisyydestä alppiruusuille on varsin laajalti omaksuttu.

Olen joskus vastannut, että jos piimästä tykkää, on parempi juoda se itse, eikä haaskata maahan. Alppiruusuille piimästä tuskin on mitään hyötyä.

Kahvinporojen kanssa on hiukan niin ja näin. Kahvinporot eivät ole vaaraksi ja voihan olla, että niiden mukana maahan tulee jonkin verran ravinteita ja ajan myötä ne maatuivat humukseksi. Kahvinporoja hyödyllisempänä pidän kuitenkin maltillista vuosittaista humuslisäystä alppiruusujen juuristoalueelle; kompostimultaa, turvetta, syksyn lehtiä ja puista varisseita neulasia, metsäkariketta ja palanutta hevosenlantaa.

Näin ylläpidetään kasvualustan humuspitoisuutta. Vuosittain lisättävä kerros ei kuitenkaan saa olla liian paksu, n. 5cm:n kerros riittää, pienille pensaille vähempikin. Alppiruusujen juuret vaativat hyvin toimiakseen kasvualustalta ilmapuutta, ja liian paksu kerros tiivistä ainetta, vaikkapa kahvinporoja, voi haitata juurien ilmanottoa. Usein alppiruusujen istutuksessa tehdään perusvirhe istuttamalla kasvi liian syvälle, jolloin juuriston on päästävä ilmavaan pintakerrokseen ja sen pitää kasvaa luonnottomaan suuntaan - ylöspäin. Istuta siis alppiruususi aina niin, että juuripaakun yläpinta tulee maan pinnan tasolle, ja lisää sen jälkeen ohut kärkekerros, jotta maan kosteusolot pysyvät tasaisena. Jos tuntuu mukavalta heittää silloin tällöin tuokkoneen kahvinporoja joukkoon, niin mikäpä siinä, kunhan pitää mielessä kohtuuden.

RHODODENDRON-KERHON LAJIESITTELY

Osmo Jussila

Rhododendron vernicosum

Franchet, J. Bot. (Morot). 12: 258. 1898.

亮叶杜鹃 liang ye du juan (Kiina)

Jadealppiruusu (nimiehdotus)

alasuku Hymenanthes

sektio Ponticum

alasektio Fortunea

Ainavihanta 1-5(8) m korkea pystykasvuinen ja tiheäoksainen pensas tai pieni puu. Runko vaalean tai tummanruskea, karheakaarnainen. Uudet versot ja pyöreät kukkanuput sitkeän liimamaisen vahan peitossa, suojuslehdet ovat punaiset. Lehdet soikeat tai pitkänpyöreät 6-12cm x 3-5 cm:n kokoiset. Lehden tyvi on pyöreä tai herttamainen, yläpinta vahamainen ja himmeän tuoreen vihreä, alapinta sinivihreä, lehden alapinnalla voi olla yksittäisiä karvoja.

Kukinta pian lehtien puhkeamisen jälkeen, kartiomaisessa kukinnossa 5-12 kukkaa. Kukat ovat avoimen suppilomaiset, terälehtiä 6-7. Teriö on 3,8-5 cm pituinen. Kukan väri on vaaleanpunainen ja siinä on punainen tai violetti pilkutus. Kukka ei yleensä tuoksu. Heteitä 14 kpl, emi on heteitä lyhyempi ja siinä on punaista karvoitusta.

Luontaisilla kasvupaikoillaan laji kukkii huhtikesäkuussa, meillä toukokuun lopulla.

Kotimaa: **Kiina**;

Vuoristoissa metsänreunoissa ja avoimilla paikoilla jokien varsilla 2700-3000 mmpy Lounais-Gansussa, Qinghain kaakkois-osissa, Yunnanin ja Sichuanin länsiosissa.

Kestävyys :

Englanti H4-5 (Cox; -23°C)

Saksa Winterschutz!

Tanska (RF) -25°C,

Suomi la...?

Jadealppiruusu on saanut tieteellisen lajinimensä *vernicosum* hauskan erheen seurauksena. Nimi tarkoittaa kiiltävää tai lakattua, ja kuitenkin kasvin lehdet ovat täysin kiillottomat. Niitä peittää vahakerros, joka lehteä lämmitettäessä muuttuu kiiltäväksi. Kerrotaan, että kun isä Soulie löysi lajin Tongolosta, Sichuanista 1893, hän joutui kuivaamaan näytteeksi ottamiaan lehtiä nuotiolla, ja lajin nimesi myöhemmin Franchet saamiensa kiiltävien näytteiden perusteella.

Laajalla alueella Kiinan keskiosissa luontaisena kasvava jadealppiruusu on hyvin monimuotoinen. Siihen on liitetty useita aiemmin omiksi lajeikseen kuvattuja paikallisia muotoja. Laji muistuttaa kiinalaisia lähisukulaisiaan *R. oreodoxa* ja *R. decorum* ja näitä voi olla vaikea erottaa toisistaan. Lajien erot-

tamiseksi parhaiksi tuntomerkeiksi kuvataan jadealppiruusun emin punaista karvoitusta ja kukkien tuoksuttomuutta. Kotimaassaan jadealppiruusu saavuttaa usein avoimilla paikoilla pienen puun mitat, mutta jäänee meillä pensasmaiseksi. Se muodostaa pallomaisen latvuksen ja keväällä puhkeavat suuret vaaleanpunaiset kukat täydellisen pyöreistä nupuista. *Fortunea*-alasektiolle tyypilliset avoimen kello-maiset kukat voivat olla halkaisijaltaan jopa 10 cm ja ne puhkeavat varhain keväällä, meilläkin jo toukokuussa. Ne eivät kuitenkaan ole kovinkaan halvanarvoja.

Meillä laji on kestävyytensä äärirajoilla ja kun sen luontainen kasvualue on laaja, löytyy valikoimasta myös meille liian arkoja alkuperiä. Meidän tulisikin hankkia lajin siemeniä Gansusta, varmistaaksemme tämän upean lajin kotiutumisen puutarhoihimme.

Olen kasvattanut siemenestä jadealppiruusu Naantalissa n. 10 vuotta, ja pensaiden määrä on vuosien saatossa vähentynyt. Osan olen myynyt ja jotkut ovat heittäneet henkensä syystä tai toisesta. Viimeinen lajin edustaja Naantalissa on nyt n. metrin korkuinen, eikä ole vielä päässyt kukintaikään.

Jadealppiruusun kerrotaan olevan arka patogeeneille, joten se tulisikin istuttaa mahdollisimman ilma-vaan kasvualustaan.

Ruissalossa jadealppiruusu on viihtynyt jo vuosikymmeniä, joskin kukkia siinä on näkynyt vain erittäin edullisten kasvukausien ja talvien jälkeen. Niinä vuosina joina kukinta on onnistunut, olen käyttänyt jadealppiruusu risteytyspartnerina, ja se on periyttänyt mukavasti kauniin lehvästönsä ja suuret vahamaiset ja kestävät kukkansa myös jälkeläisilleen. Kukkien hyvänä ominaisuutena voi mainita vielä sen, että kukinnan lopussa teriöt varisevat kokonaisina, jäämättä "tiskirätteinä" makaamaan pensaan oksille.

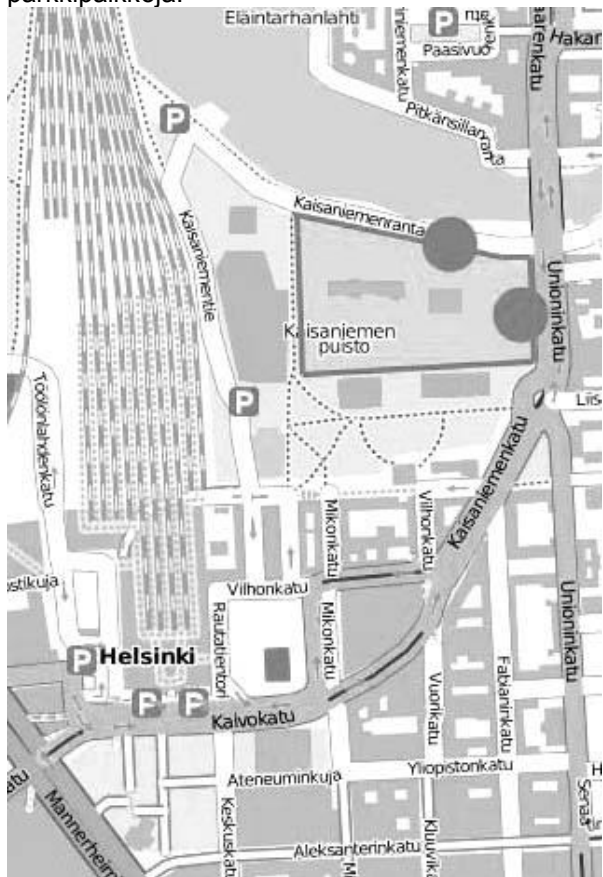
R. vernicosum Tukholmassa Bergianskan puutarhassa. Kuva © K. Theqvist

Talvikokous 2.2.2013

Lauantaina klo 12

Kokouspaikkana Linkola-sali Kaisaniemen kasvitieteellisessä puutarhassa. Autot kannattaa jättää Kaisaniemenrannan puolelle, itse puistossa ei ole parkkipaikkoja.

Kokouksessa normaalit talviaiheet; Kerhon toimihenkilöiden valinnat ja tulevan toiminnan suunnittelua.

Peter M.A. Tigerstedt esitelmöi aiheesta

”Epigenetiikka perinnöllisyystieteen ajankohtaisin ilmiö - onko sitä rodoilla?”

Katsomme myös n. puolen tunnin taltiointiin **David C. Leachin**, jo edesmenneen amerikkalaisen rhodogurun elämästä ja ajatuksista.

ARS Finnish Chapter:in sääntömääräinen vuosikokous.

Jos aikaa riittää esitelmän ja ”virallisen” osuuden päätteeksi voimme jälleen tutustua kerholaisten puutarhoihin valokuvien välityksellä, joten otta-
kaapa katseltavaa mukaan.

Luvassa on myös sementen jakoa ja yhteistilauksen puintia.

Rhododendronlehti 1 – 2013

Sisällys – Innehåll (Kort sammandrag på svenska)

Theqvist, Kristian: Puheenjohtajan tervehdys –
Ordförandes spalt

.....3

Theqvist, Kristian: Keltaisen alppiruusun metsästys
– Jakten på gul Rododendron

.....4

Hahkala, Reijo: Harrastajan alppiruusuristeyksistä
ja kasvatuksesta – Om Rododendronkorsningar och
odlingar av en hobbyodlare

.....8

Jussila, Osmo: Keltaista Kustavissa ja vähän vielä
päässäkin – Gult i Gustafs och även lite i huvudet..

.....10

Theqvist, Kristian: Kristianin risteytykset keltaisilla –
Kristians gula korsningar

.....12

Wuokko, Olli: Alppiruusu 'Haaga' – Rododendron
'Haaga'

.....1

Theqvist, Kristian: ARS:n Finnish Chapter kuulumi-
set – Nyheter från ARS finska avdelning

.....15

Wuokko, Olli: Siemenvälitys 2013 Fröförmedling
2013

.....16

Beställningarna till Olli senast 25.1.2013.

Jussila, Osmo: Kokemuksen syvällä rintaäänellä
Med erfarenhetens mörka röst

.....18

Jussila, Osmo: Lajikuvaus – Artbeskrivning: *Rhodo-
dendron vernicosum*

.....19

Ilmoituksia: Meddelanden:

Theqvist, Kristian: Plantbeställningar från Baltezers,
Hachmann och Rhododendron-Haven

.....11 & 13

Meddela Sari, Kari eller Osmo om du vill sambeställa
plantor

.....

Jussila, Osmo Kutsu kerhon talvikokoukseen

Kallelse till klubbens vintermöte

.....20

Vintermötet hålls denna gång i Linkolasalen i Bota-
niska trädgården i Kajsaniemi i Helsingfors

2.2.2013

kl 12.00.

Mötet väljer funktionärer och planerar verksamheten.

Prof. P.M.A. Tigerstedt håller föredrag om epigenetik,

som är den del av genetiken som är den nymodigaste

fenomen inom branschen. Kan man finna det även

med rododendron?